

PODSTAWY PRAWOZNAWSTWA, TEORII I FILOZOFII PRAWA

REINTERPRETACJA KRYTYCZNA

Roman Andrzej Tokarczyk

ROMAN ANDRZEJ TOKARCZYK

PODSTAWY PRAWOZNAWSTWA,
TEORII I FILOZOFII PRAWA
REINTERPRETACJA KRYTYCZNA

ROMAN ANDRZEJ TOKARCZYK

PODSTAWY PRAWOZNAWSTWA,
TEORII I FILOZOFII PRAWA

REINTERPRETACJA KRYTYCZNA

WYŻSZA SZKOŁA
HUMANITAS

Sosnowiec 2017

Recenzent

prof. zw. dr hab. Adam Jamróz

Redaktor Oficyny Wydawniczej „Humanitas”

Danuta Dziewięcka

Projekt okładki

Bartłomiej Dudek

Copyright by

Oficina Wydawnicza „Humanitas”

ul. Kilińskiego 43

41-200 Sosnowiec

tel.: 32 363 12 25

e-mail: wydawnictwo@humanitas.edu.pl

dystrybucja@humanitas.edu.pl

ISBN: 978-83-65682-45-1

Sosnowiec 2017

Spis treści

WPROWADZENIE.....	11
-------------------	----

CZĘŚĆ PIERWSZA

PODSTAWY PRAWOZNAWSTWA

Rozdział I

ŹRÓDŁA LUDZKIEGO POZNAWANIA	15
1. Wiedza, filozofia, nauka.....	15
2. Specyfika źródeł poznawania.....	15
3. Oceny wartości wiedzy	17

Rozdział II

OPISYWANIE NAUK PRAWNYCH	19
1. Miejsce nauk prawnych	19
2. Klasyfikacje nauk prawnych	20
3. Metodologia nauk prawnych	22

Rozdział III

DEFINIOWANIE ISTOTY I ZAKRESÓW PRAWA.....	25
1. Wieloznaczność pojęcia prawa.....	25
2. Klasyfikacja rodzajów prawa.....	27
3. Główne funkcje prawa	30

Rozdział IV

ZWIĄZKI I RELACJE PRAWA.....	33
1. Prawo a państwo.....	33
2. Prawo a normy statutowe	35
3. Prawo a obyczaje i moralność.....	36

Rozdział V

ZAGADNIENIA STRUKTURY PRAWA	41
1. Jednostki struktury prawa.....	41
2. Normy a przepisy prawne	43
3. Klasyfikacje norm i przepisów prawa	45

Rozdział VI	
CHARAKTERYSTYKA SYSTEMU PRAWA	48
1. Pojęcie systemu prawa	48
2. Cechy systemu prawa.....	49
3. Podziały w systemie prawa.....	50
Rozdział VII	
TWORZENIE I ŹRÓDŁA PRAWA	53
1. Pojęcie tworzenia i źródeł prawa.....	53
2. Sposoby tworzenia prawa.....	54
3. Opisywanie aktów normatywnych.....	57
Rozdział VIII	
STOSOWANIE PRAWA.....	59
1. Niejednoznaczność stosowania prawa	59
2. Etapy stosowania prawa.....	61
3. Praktyka wykładni prawa.....	62
Rozdział IX	
OBOWIĄZYWANIE PRAWA.....	64
1. Pojęcie obowiązywania prawa	64
2. Zakresy obowiązywania prawa.....	66
3. Luki w prawie.....	68
Rozdział X	
STOSUNKI PRAWNE.....	71
1. Pojęcie stosunku prawnego.....	71
2. Fakty prawne.....	73
3. Rodzaje stosunków prawnych	73
Rozdział XI	
PRAWNICY REALIZATORAMI PRAWA	75
1. Opisy prawników	75
2. Umiejętności i kompetencje prawnika.....	76
3. Zawody prawnicze	78

CZĘŚĆ DRUGA

PODSTAWY TEORII PRAWA

Rozdział XII

POJMOWANIE TEORII PRAWA.....	83
1. Ewolucja teorii prawa.....	83
2. Naukowość teorii prawa.....	84
3. Zakresy przedmiotu teorii prawa.....	86

Rozdział XIII

SZKOŁY W TEORII PRAWA.....	88
1. Uwagi ogólne o szkołach.....	88
2. Tezy szkół w teorii prawa.....	90
3. Miejsce wśród nauk prawnych.....	92

Rozdział XIV

METODY TEORII PRAWA.....	94
1. Spory o metody prawnicze.....	94
2. Główne metody prawnicze.....	95
3. Postmodernizm o metodach prawniczych.....	97

Rozdział XV

TEORIE JĘZYKÓW PRAWA.....	100
1. O wielości języków.....	100
2. Cechy języka prawnego.....	101
3. Cechy języków prawniczych.....	103

Rozdział XVI

TEORIE SYSTEMU PRAWA.....	106
1. Wieloznaczność systemu prawa.....	106
2. Modele systemów prawa.....	108
3. Dwa systemy prawa.....	111

Rozdział XVII

TEORIE TWORZENIA PRAWA.....	115
1. Kontrowersje i zgodności.....	115
2. Stanowienie prawa.....	116
3. Praktyka jako tworzenie prawa.....	118

Rozdział XVIII	
TEORIE OBOWIĄZYWANIA PRAWA	121
1. Trudności definicyjne	121
2. Rodzaje teorii obowiązywania prawa	122
3. Efektywność obowiązywania prawa	125

Rozdział XIX	
TEORIE WYKŁADNI PRAWA	129
1. Pojęcie wykładni prawa	129
2. Rodzaje wykładni prawa	131
3. Dyrektywy wykładni prawa	135

Rozdział XX	
TEORIE STOSOWANIA PRAWA	140
1. Zagadnienia teorii stosowania prawa	140
2. Typy stosowania prawa	143
3. Modele stosowania prawa	145

Rozdział XXI	
TEORIE PRZESTRZEGANIA PRAWA	149
1. Świadomość prawna	149
2. Przestrzeganie prawa	151
3. Teorie praworządności	154

Rozdział XXII	
TEORIE ETYKI PRAWNICZEJ	158
1. Przedmiot etyki ogólnej	158
2. Przedmiot etyki prawniczej	160
3. Zasady etyki prawniczej	162

CZĘŚĆ TRZECIA

PODSTAWY FILOZOFII PRAWA

Rozdział XXIII	
PRZEDMIOT FILOZOFII PRAWA	169
1. Kontury przedmiotu	169
2. Dwojakie powiązania	172
3. Metody i funkcje	177

Rozdział XXIV	
FILOZOFIA PRAWA NATURY	181
1. Problem prawa natury	181
2. Zarys historii prawa natury.....	183
3. Współczesne nurty prawa natury	188
Rozdział XXV	
FILOZOFIA POZYTYWIZMU PRAWNICZEGO.....	198
1. Założenia pozytywizmu prawniczego	198
2. Brytyjski pozytywizm prawniczy	200
3. Niemiecki pozytywizm prawniczy.....	202
Rozdział XXVI	
FILOZOFIA REALIZMU PRAWNICZEGO	205
1. Cechy realizmu filozoficznego.....	205
2. Realizm prawniczy	206
3. Nurty realizmu prawniczego	207
Rozdział XXVII	
FILOZOFIA PRAWA RÓŻNYCH NURTÓW	210
1. Wpływowe inspiracje	210
2. Nurty historyczne.....	211
3. Nurty współczesne	219
Rozdział XXVIII	
IDEA SPRAWIEDLIWOŚCI	225
1. Pojęcie sprawiedliwości	225
2. Związki z innymi ideami	230
3. Funkcje sprawiedliwości.....	233
Rozdział XXIX	
IDEA SŁUSZNOŚCI	236
1. Pojmowanie słuszności.....	236
2. Przejawy słuszności.....	237
3. Słuszność w praktyce prawniczej	238
Rozdział XXX	
IDEA PORZĄDKU PRAWNEGO.....	241
1. Usytuowanie idei	241
2. Rodzaje porządków	244
3. Znaczenie porządków.....	248

Rozdział XXXI	
IDEA UMOWY SPOŁECZNEJ.....	252
1. Definiowanie, formy, źródła.....	252
2. Ewolucja kontraktualizmu	253
3. Model i oceny.....	256
Rozdział XXXII	
IDEA ODPOWIEDZIALNOŚCI	260
1. Pojęcie i rodzaje	260
2. Podmioty i zakresy	266
3. Odpowiedzialność a sankcje.....	271
Rozdział XXXIII	
IDEA PRZYMUSU	274
1. Opisywanie przymusu	274
2. Konteksty i rodzaje.....	277
3. Sankcje i oceny.....	290
Rozdział XXXIV	
<i>PRO FUTURO</i>	295
1. Myśl biojurysprudencji.....	295
2. Powiązania biojurysprudencji	325
3. Percepcja biojurysprudencji	344